

ЧАСТИНА ПЕРША

Давніша тінь

Вони починають!
Досконалість гранична
Цвіт розпускає кольорові пелюстки
широко під сонцем.
Але язичок бджоли
оминає їх.
Їх засмоктує назад у перегній, і вони
стогнуть.
...Ти можеш назвати це плачем,
який пробирає їх трепетом,
коли вони в'януть і поцезають...

*Вільям Карлос Вільямс.
Патерсон¹*

Народивсь злощасним у мертвечому місті.
Брюс Спрінгстін²

Розділ 1

Після повені (1957 рік)

1

Жах, що не припиниться наступні двадцять вісім років — якщо він хоч бодай колись припиниться, — почався, наскільки я знаю

¹ William Carlos Williams (1883—1963) — один з найулюбленіших і впливових американських поетів XX століття, який заробляв собі на життя, працюючи сімейним лікарем; «Paterson» — опублікована в 5 книгах (1946—1958) поема, уже за перші три книги якої автор отримав засновану 1950 р. першу Національну літературну премію з поезії; в поемі Вільямс філософськи-чуттєво описує історію розквіту й занепаду «колиски американської індустріальної революції», свого рідного міста Патерсон у штаті Нью-Джерсі, рефреном наголошуючи: «Нема ідей, окрім як у речах».

² Bruce Springsteen (нар. 1949 р.) — співак-гітарист, який за свій високий статус в американській рок-культурі дістав прізвисько Бос; цитата з його хіта 1984 р. «Born in the U.S.A.» («Народжений у США»).

чи можу сказати, зі зробленого з газетного аркуша човника, який плив по розбухлому від дощу вуличному риштаку.

Човник кивав, кренився, знову вирівнювався, хоробро перебігав через підступні коловертні й продовжував свій шлях по Вітчем-стрит у напрямку світлофора, який позначав перехрестя Вітчем-стрит із Джексон-стрит. Цього дня восени 1957 року всі вертикалі з трьох ламп по боках світлофора були темними; темними стояли й будинки. Безперервний дощ тривав уже цілий тиждень, а два дні тому задули також вітри. Тоді ж у більшості районів Деррі пропала електрика, не відновилася вона й досі.

Маленький хлопчик у жовтому дощовику й червоних гумових чобітках бадьоро біг вулицею наввипередки зі своїм зробленим з газети човником. Дощ ще не припинився, але на той час він почав нарешті слабшати. Дощ лопотів по жовтому каптуру хлопчового плаща, нагадуючи йому стукіт дощу по даху сараю... такі приємні, майже затишні звуки. Хлопчика в жовтому дощовику звали Джорджем Денбро. Йому було шість років. Його брат Вільям, знаний більшості учнів Деррійської початкової школи (і навіть учителям, які ніколи не промовляли цього прізвиська йому в очі) як Заїкуватий Білл, залишався вдома, оклигуючи після останнього нападу гидкого грипу. Тієї осені 1957-го — за вісім місяців до початку справжніх жахів і за двадцять вісім років до фінального протистояння — Заїкуватому Біллу було десять років.

Це Білл зробив того човника, поряд з яким зараз біг Джордж. Він зробив його, сидячи в ліжку, спираючись спиною на гору подушок, тим часом як дощ без упину омивав вікно його спальні, а мати у вітальні грала на роялі «До Елізи»¹.

Приблизно на третій чверті шляху вздовж кварталу, якщо прямувати в бік перехрестя і мертвого світлофора, автомобільний рух по Вітчем-стрит було перегороджено димогонами й чотирма помаранчевого кольору кобильницями². Поперек кожної з тих кобильниць ішов напис: «ДЕРРІЙСЬКИЙ ДЕПАРТАМЕНТ

¹ «Für Elise» (1810) — одна з найпопулярніших фортепіанних п'єс композитора Людвіга ван Бетховена (1770—1827).

² Нафтовими горілками-димогонами, які широко використовувалися для окурювання садів у приморозки, колись також послуговувалися для попередження здала водіїв про перекриття дороги.

ГРОМАДСЬКИХ РОБІТ». Поза ними дощова вода розливалася з риштака, забитого гілляччям, і камінням, і великими купами злиплого листа. Дорогу вода спершу непевно намацала пальчиками, а потім захопила в жадібні жмені — усе це було на третій день зливи. Під полудень четвертого дня через перехрестя Джексон-стрит і Вітчем-стрит тягнуло великі кавалки дорожнього покриття, мов мініатюрні плотики крізь бурхливі води. На той час чимало людей у Деррі почали вже нервово жартувати про ковчеги. Департаменту громадських робіт вдалось утримати відкритою Джексон-стрит, але Вітчем залишалася непроїзною від кобилиць аж до самого центру міста.

Проте — і з цим погоджувалися всі — найгірше вже лишилось позаду. У Пустовищі річечка Кендаскіг¹ здулася майже по вінця своїх берегів і лиш на якихось кілька дюймів не сягала верху бетонних стінок Каналу, який, тісно стискаючи річку, провадив її через середмістя. Саме зараз бригада чоловіків — серед них і Зак Денбро, батько Джорджа й Біллі, — прибирала мішки з піском, які вони з таким панічним поспіхом були нагромадили тут лише за день до цього. Учора затоплення й недешеві руйнування від повені здавалися майже неминучими. Знає Бог, таке траплялося й раніше — потоп 1931 року був катастрофою, яка коштувала мільйони доларів і забрала майже дві дюжини життів. То було дуже давно, але довкола залишалося ще чимало людей, які самі те пам'ятали й лякали інших. Одну з жертв того потопу було знайдено за двадцять п'ять миль на схід, аж у Бакспорті². Риби виїли очі в того нещасного джентльмена, зжерли в нього три пальці, пеніс і більшу частину лівої ступні. Тим, що залишилося від його рук, він стискав кермове колесо «форда».

Утім, тепер води в річці вже поменшало, а коли вище за її течією було збудовано греблю Бенгорської гідроелектростанції, Кендаскіг узагалі перестала бути загрозою. Чи то так казав Зак

¹ Kenduskeag — річка (довжина 52 км), що тече через третє за величиною в штаті Мейн місто Бенгор (36 тис. мешканців), з котрого С. Кінг змалював вигадане ним і присутнє в багатьох його творах місто Деррі; зокрема, яскравий відголосок описаних у книзі «Вонно» подій читач може знайти в романі Кінга «11.22.63», виданому «КСД» 2012 р.

² Bucksport — засноване 1792 р. містечко біля гирла ріки Пенобскот, притокою якої є Кендаскіг.

Денбро, який сам працював на Бенгорській гідроелектростанції. Ну а щодо решти — майбутні повені нехай самі собою опікуються. Наразі головним було пережити цю повінь, відновити електропостачання, а потім про неї забути. У Деррі таке забуття трагедій і катастроф сягало майже рівня мистецтва, як це з плином часу доведеться відкрити для себе Біллу Денбро.

Джордж затримався зразу за кобильницями, на краю глибокого рівчака, який прорізало у гудронному покритті Вітчем-стріт. Цей рівчак проліг майже точно по діагоналі вулиці. Він закінчувався на її дальньому краї, приблизно футів за сорок нижче по схилу пагорба від того місця, де Джордж стояв зараз, справа. Хлопчик засміявся вголос — звук самотньої дитинячої радості яскравого бігуна серед сірості цього дня, — коли примхою текучої води його човник забрало на іграшкового масштабу річкові пороги, що утворилися в провалинах гудрону. Похаплива вода проклала канал вздовж тієї діагоналі, і таким чином його човник поплив з цього боку Вітчем-стріт до іншого, потік поніс його так швидко, що Джорджу, аби не відставати, довелося кинутися спринтером. Вода брудними бризками розліталася навсідч з-під його гумаків. Їхні пряжки видавали веселе брязкотіння, поки Джордж Денбро біг до своєї дивної смерті. А почуття, яке обіймало його в ті миті, було чистою і простою любов'ю до брата Білла... любов'ю, торкнутою жалем через те, що Білл не може зараз бути тут, не може цього побачити, не може стати часткою цього. Звичайно, він спробує розказати Біллові про все, коли повернеться додому, хоча він розумів, що не зуміє цього описати так, щоби Білл *побачив*, як то, коли вони опинялися в протилежних позиціях, умів Білл — описувати так, що Джордж усе ніби сам *бачив*. Білл мав здібності до читання і письма, проте навіть у *своєму* віці Джордж був достатньо мудрим, щоб розуміти, що це не єдине, чому в табелі успішності Білла майже всі оцінки «А» і чому вчителям також дуже подобаються його шкільні твори. *Оповідь* була лише частковою причиною. Білл також був здібним у *баченні*.

Човник — усього лише вирваний із секції приватних оголошень «*Деррі Ньюз*» аркуш — уже майже «просвістів» по тому каналу, хоча зараз Джордж уявляв його собі торпедним катером у воєнному фільмі, як оті, що він їх інколи дивився з Біллом на

суботніх ранкових сеансах у міському кінотеатрі. Типу якогось фільму з Джоном Вейном¹, котрий б'ється проти япошок. Поспішливий газетний човник своїм носом розкидав по боках бризки води, а потім досяг риштака на лівому боці Вітчем-стрит. У тім місці свіжий ручай перебігав пролом у гудронному покритті, утворюючи доволі сильний вир, і Джорджу здалося, що його човник зараз залле й перекине. Той тривожно накренився, але потім Джордж знову повеселішав, бо човник випрямився і продовжив свій біг униз, до перехрестя. Джордж кинувся на вздогін, щоб порівнятися з ним. Над його головою безжальний порив жовтневого вітру струснув дерева, тепер уже майже цілком позбавлені запасів кольорового листя, — дощовий буревій цього року виявився грізним женцем найнещаднішого гатунку.

2

Білл закінчив робити човен, сидячи в ліжку, з усе ще палаючими жаром щоками (хоча його гарячка, як і вода в річці Кендаскіг, поступово спадала), але коли Джордж потягнувся рукою, Білл човен брату не віддав.

— П-п-піді, п-п-принеси мені п-п-парафіну.

— Що це? Де воно?

— Н-н-на полиці в підвалі, зразу, як сп-п-пустишся донизу, — сказав Білл. — У коробці, на якій написано «Н-н-нур-т-т», «Н-н-нурт»... «Нурт»². П-п-принеси її мені, а ще ніж і м-м-миску. І кор-кор-коробку сірників.

Джордж слухняно пішов по всі ці речі. Він чув звуки материного рояля, тепер вона вже грала не «До Елізи», а щось інше, що йому зовсім не так сильно подобалося, — щось таке пісне й хи-мерне; він чув, як монотонно стукотить дощ у кухонні шибки. Такі втішливі звуки, але думка про той підвал не була втішливою

¹ John Wayne (справжнє ім'я Меріон Моррісон: 1907—1979) — ушавлений героїчними ролями кіноактор, режисер і продюсер, символ мужності й одна з найпопулярніших особистостей класичного періоду Голлівуду; бойового офіцера торпедного катера Вейн грає у фільмі «They Were Expendable» («Вони були безповоротними», 1945).

² «Gulf Wax» — популярний у американців бренд технічно-харчового парафіну, який, зокрема, використовується для консервації фруктів, глазурування кондитерських виробів тощо.

ані на крихту. Йому не подобався підвал, і йому не подобалося спускатися підвальними сходами, бо він завжди собі уявляв, що щось ховається там унизу, у темряві. Дурниця, звичайно, — так казав його батько, і мати так казала, і Білл так казав, але все ж таки...

Йому не подобалося навіть відкривати туди двері, щоби клацнути світло, бо завжди виникала думка — така відверто дурна, що він не наважувався нею з кимсь поділитися, — що поки він намацуватиме вмикач, якась жахлива пазуриста лапа легенько ляже йому на зап'ясток... а потім засмикне його вниз, у ту темряву, що смердить землею і сирістю та тьмяними, гнилими овочами.

Глупство! Нема там ніяких створінь із пазуристими лапами, волохатих і сповнених отруйної слини. Вряди-годи хтось втрачав розум і убивав багато людей — інколи Чет Гантлі¹ розповідав про такі речі у вечірніх новинах, — ну й, звичайно, є коммі², але немає ніякого зловредного чудовиська, яке б жило там, унизу, в їхньому підвалі. Проте ця ідея все одно не вгавала. Упродовж тієї безкінечної миті, коли він тягнувся до вмикача правою рукою (ліва його рука чіплялася за дверну ручку мертвою хваткою), той підвальний сморід, здавалося, посилювався, заповнюючи собою цілий світ. Запах землі, і сирості, і давно зогнилих овочів, дух того чудовиська, апофеозу всіх монстрів. То був запах, для якого в нього не було назви: так пахло Воно, причаєне в засідці, готове плигнути. Створіння, ладне пожерти будь-що, але особливо ласе до хлопчатого м'яся.

Він відчинив двері того ранку й тягся рукою безкінечно довго до вмикача, тримаючись, як звичайно, мертвою хваткою за дверну ручку, з очима, щільно заплющеними, з кінчиком язика, вистромленим у куточку рота, немов стражденний корінець, що шукає воду в якійсь посушливій місцині. Кумедно? Авжеж, так. Ще б пак! *«Поглянув би ти лишень на себе, Джорджі! Джорджі боїться тем-*

¹ Chester Huntley (1911—1974) — один із співведучих найпопулярнішої у 1950—1960-х щовечірньої програми новин «Huntley-Brinkley Report», яку канал Ен-бі-сі подавав у формі телемосту: різкий і серйозний Чет Гантлі віщав з Нью-Йорка, а саркастичний Девід Брінклі (1920—2003) з Вашингтона.

² Commies — комуністи, загальна назва на Заході мешканців Росії (СРСР) та місцевих лівих у часи холодної війни.

ряви! Чисто дитина!» Звуки рояля долинали з тієї кімнати, яку його батько називав вітальнею, а мати світлицею. То була музика немов з якогось іншого світу, віддаленого — подібно мусять звучати балачки та сміх на заповненому людьми пляжі для якогось знесиленого плавця, який саме бореться з протитечією.

Його пальці знайшли вмикач! Ах!

Пальці вхопились за нього...

...і нічого. Світла нема.

«Ох, тряся. Електрика ж!»

Джордж відсмикнув руку назад, немов від кошика, повного змій. Він відступив від прочинених підвальних дверей, серце поспішливо колотилося в його грудях. Звісно, електрики ж нема — він зовсім забув про те, що електрика вимкнулась. Гавароззява! І що тепер? Вертатися й казати Біллу, що він не може дістати коробку з парафіном, бо нема електрики, а він боїться, що, коли він ступить на підвальні сходи, щось може його вхопити, щось таке, яке не є ні коммі, ані масовим убивцею, а якесь створіння, набагато гірше за тих обох? Що воно просто прослизне частиною себе крізь прогалини між східцями та вхопить його за щиколотку? Це вже було б занадто, хіба не так? Усі сміятимуться з такої фантазії, але Білл не сміятиметься. Білл просто розпсихується. Білл скаже: «Дорослішай, Джорджі... тобі потрібен цей човен чи ні?»

Ця думка Джорджа немов прислужилась сигналом Біллу, бо той озвався зі своєї спальні:

— Т-т-ти т-т-там не вмер, Дж-Джорджі?

— Ні, вже дістаю, Білле, — зразу ж гукнув у відповідь Джордж. Він потер собі руки до плечей, намагаючись побороти на них сироти, щоб шкіра знову стала гладенькою. — Я просто затримався, щоб випити трохи води.

— Ну, п-п-попши!

Отже, він зробив чотири кроки до підвальної полиці, серце гарячіє, воно наче молотком б'є йому в горлі, волосся на потилиці насторожено наїжачене, очі гарячі, долоні холодні, Джордж упевнений, що в будь-яку мить підвальні двері гойднуться і затріснуться самі собою, відрізавши його геть від того білого світла, що падає крізь кухонні вікна, і тоді він почує Воно, оте щось,

гірше за всіх коммі та вбивць у цілому світі, гірше за япошок, гірше за Аттілу Гуна¹, гірше за все те, що показують у сотнях фільмів жахів. Воно, яке утробно гарчить, — Джордж почує те гарчання в безумні секунди за мить до того, як воно плигне на нього й випатрає йому нутроші.

Сьогодні сморід у підвалі був гіршим, ніж будь-коли, — то через повінь. Їхній будинок розташовувався високо на Вітчем-стрит, ближче до верхівки пагорба, і вони уникли найгіршого, проте все одно там, унизу, стояла вода, яка просочувалася крізь кам'яний фундамент. Смерділо недобре, неприємно, від чого хотілося робити найдрібніші вдихи.

Джордж почав якомога швидше ритися серед мотлоху на полиці — старі бляшанки гуталіну «Ківі» і ганчірки для полірування начищеного взуття, якась поламана гасова лампа, дві майже порожні пляшки «Віндекса», стара пласка бляшанка поліролю «Черепаха»². З невідомої причини ця бляшанка чимсь його вразила, і він витратив майже тридцять секунд на розглядання черепахи на її кришці, у стані мало не гіпнотичного зачудування. Але потім відкинув її геть... і ось воно, нарешті квадратна коробка зі словом «НУРТ» на ній.

Ухопивши її, Джордж якомога швидше кинувся вгору по сходах, раптом усвідомивши, що в нього ззаду метляються не заправлені в штани поли сорочки, раптом упевнений, що ці поли сорочки призведуть його до погибелі: те створіння в підвалі дозволить йому піднятися майже до верха, а потім ухопить за поли сорочки й засмикне його назад, і тоді...

Він дістався кухні й вихнув дверима, затріснувши їх за собою. Двері майнули вітром і бахнули. Він сперся на них спиною, заплющивши очі, тримаючи коробку з парафіном міцно затиснутою в одній руці, піт виступив у нього на передпліччях і на лобі.

Звуки рояля раптом урвалися, і голос матері долинув до нього:

¹ Аттіла Гун, або Завойовник (396—453) — каган племені гунів, вождь союзу кочових племен, який завоював пів-Європи, створивши державу, що сягала від Рейну до Чорного моря, охоплюючи й сучасну територію України.

² «Kiwi» — заснований 1906 р. в Австралії бренд засобів догляду за шкірою; «Windex» — заснований 1933 р. бренд засобів для чистки скла й твердих поверхонь; «TurtleWax» — заснований 1941 р. бренд автомобільної косметики, логотипом якого слугує зображення зеленої усміхненої черепахи в капелюсі-циліндрі.